

Satslära

تشكيل الجملة

En mening

Man börjar en mening med stor bokstav på första ordet. Efter sista ordet i meningen sätter man punkt, frågetecken eller utropstecken.

- *Vi kan inte hitta Olle!*
- *Han tyckte om katten.*
- *Skall vi måla rummet?*

En sats

En sats kan bestå av minst ett, två eller flera ord, t.ex.

- *Kom!*
- *Vi skall åka till skogen i morgon.*
- *Sedan ska vi handla ..*
- *Om vi får tid*

En mening kan bestå av en sats, eller flera satser som

- *Kom!*
- *Vi skall åka till skogen i morgon, sedan skall vi handla.*
- *Ulla såg en gammal bekant, när hon gick på stan.*
- *Om vi får tid, skall vi gå på bio i morgon.*

Huvudsats och bisats الجملة الرئيسية و الجملة الثانوية

Inom satslära talar man ofta om två typer av satser, nämligen huvudsats och bisats. En huvudsats känns igen på att den kan stå ensam som t.ex.

- *Solen skiner.*
- *Solen går upp klocka fem.*

En huvudsats kan stå för sig själv och att den känns igen på att den består av minst två ord, subjekt + verb.

- *Kalle spelar.*
- *Vad gör du på fritiden?*
- *Jag brukar ofta spela fotboll på lördagarna.*
- *Hon äter lunch på jobbet kl. 12.00.*

En bisats känns igen på att den inte kan stå ensam som t.ex.

- ***Om solen skiner*** går vi ut.
- ***När klockan är fem*** går vi upp.

Ordföljd i huvudsats ترتيب الكلمات في الجملة الرئيسية

Rak ordföljd: ترتيب الكلمات المعتدلة

Jag bor med min fru i Uppsala nu

Jag bor **inte** med min fru i Uppsala nu

Obs! Satsadverbialets placering inte

Omvänd ordföljd: ترتيب الكلمات المعكوسة

Nu bor jag med min fru i Uppsala

I Uppsala bor jag med min fru nu

Med min fru bor jag i Uppsala nu

Bor jag med min fru i Uppsala nu?

Nu bor jag **inte** med min fru i Uppsala

I Uppsala bor jag **inte** med min fru nu

Med min fru bor jag **inte** i Uppsala nu

Bor jag **inte** med min fru i Uppsala nu?

Obs! Satsadverbialets placering inte

Fundament ?	Verb1	Subjekt	Satsadverbial	Verb2-3	Komplement Adjektiv, objekt, mm.	Adverbial plats, tid
Jag	bor		inte		med min fru	i Uppsala nu
Med min fru	bor	jag	inte			i Uppsala nu
I Uppsala	bor	jag	inte		Med min fru	Nu
Nu	bor	jag	inte		Med min fru	i Uppsala
Bor		jag	inte		Med min fru	I Uppsala nu?

OBS! Alla meningarna har två saker som är samma:

Verb1 står på plats 2 och verb1 och subjektet står tillsammans.

Satsschema för huvudsats

Fundament ?	Verb1	Subjekt	Satsadverbial	Verb2-3	Komplement Adjektiv, objekt mm.	Adverbial Plats, tid

Övning huvudsats:

Skriv meningarna nedan i satsschemat för huvudsats i rak och omvänd ordföljd. Obs! meningar med frågetecken ska göras till frågor.

1. spelar varje Kalle dag.
2. Lisa inte sjunger.
3. Vad du på fritiden gör?
4. i parken ofta jag spela brukar fotboll på lördagar.
5. äter Ahmad på jobbet kl. 12.00 lunch.
6. jag kött i veckan inte brukar äta en gång.
7. skriva behöver Fatima brev sällan.
8. han ofta hemma äter hamburgare.
9. dricker mjölk Aisha inte.
10. hon alltid dig kommer att älska.
11. Nils aldrig har varit på Kreta.
12. vi köpa skall ny båt kanske.
13. vi naturligtvis ert bröllop kommer på.
14. Berit inte kan besöka Stockholm tyvärr.
15. vi ville ju jaga älg.
16. på fotboll lördagar han spelar.
17. många i skolan hon träffar kompisar.
18. Läraren pratade inte hon med efter lektionen.
19. i tisdags Alma till skolan buss åkte

20. gick till moskén i fredags Ali
21. till Jönköping bil ska jag köra på måndag
22. Mohammad igår fotboll spelade på fotbollsplanen
23. Asmas dotter rep hopade i måndags på gården
24. är varmt Kaffet i kafeterian idag
25. flyttas till klasrummet bokhyllan idag
26. med cyklar vi ofta på Stortorget träffas klockan 170.
27. mamman i barnvagnen aldrig har barnet.
28. bor också nu barnen i Sundsval.
29. Vill bo jag kanske i en liten stad.
30. jag i affären handlar strax.
31. jag med pratade i affären Jonas idag.
32. tidningen i köket Erika läser på morgonen.
33. sitter vem du bredvid?
34. du Har middag inte ätit?
35. åka vart du ska på lovet?
36. tidningen läser du nu?
37. du Varför bakar en tårta?
38. När vi hem åka ska?
39. dricker kaffe inte du?
40. Leker sällan barnen på gården?

Konjunktioner

أدوات ربط الجمل

En konjunktion binder ihop två satser. Det finns två typer av konjunktioner:

- Samordnande konjunktioner: som binder ihop huvudsatser.
- Underordnande konjunktioner (kallas också för subjunktioner): som binder ihop bisatser med huvudsatser.

Samordnande konjunktioner أدوات ربط الجمل الرئيسية

En samordnande konjunktion binder ihop huvudsatser. Exempel på samordnande konjunktioner är:

och, men, utan, eller, för, så, "både – och", "varken – eller", "antingen – eller"

- **Och** (و) (sammankopplande):
 - ❖ Hassan bor i Sverige **och** (han) trivs här.
 - ❖ Per **och** Stina åkte till Malmö.
 - ❖ Han gick **och** pratade med en vän.
- **Men** (لكن), **utan** (بِلا) (kontrast, motsats): skillnaden mellan men och utan är att du bara kan använda "utan" när första satsen innehåller ett negativt ord, som "**inte**", "**aldrig**" eller "**ingen**".
 - ❖ Mirja bor i Sverige **men** hon trivs inte här.

- ❖ Hon bor i Uppsala **men** arbetar i Stockholm.
 - ❖ Han gick ut **men** glömde att låsa dörren.
 - ❖ Ahmad sover **inte utan** (han) läser.
 - ❖ Per var **inte** sjuk **utan** (han var) trött.
 - ❖ Han är **inte** fattig **utan** (han är) rik.
 - ❖ Mohammad talade **aldrig** tyska **utan** (han talade) arabiska.
 - ❖ Hon har **ingen** bil **utan** cykel.
- **Eller** (alternativ أو)
- ❖ Mousa **eller** Amani får laga middag.
 - ❖ Vill du köra bil **eller** (vill du) åka buss?
 - ❖ Ska vi gå på bio **eller** vill du stanna hemma?
- **För** (orsak لأنَّ)
- ❖ Lisa är inte i skolan idag **för** hon är sjuk.
 - ❖ Asma kom inte **för** det regnade
 - ❖ Nils sprang hem **för** han ville möta henne.
 - ❖ Ulf köper tomater **för** han gillar tomater.
- **Så** (konsekvens وبالتالي)
- ❖ Lena har huvudvärk **så** hon tar en värktablett.
 - ❖ Anna är hungrig **så** hon lagar mat.

- ❖ Hon frös **så** hon tog på sig en jacka.
- ❖ Patrik har ett bra jobb **så** han trivs.

➤ **både – och** (على حد سواء)

- ❖ Både Nils och Stina studerade.
- ❖ Jag köpte **både** bil **och** cykel igår.
- ❖ Hon gav presenter **både** till farmor **och** farfar.
- ❖ Boken är **både** spännande **och** rolig

➤ **Varken – eller** (لا... ولا)

- ❖ Lars kunde **varken** måla **eller** snickra.
- ❖ Jag dricker **varken** kaffe **eller** te.
- ❖ Anna kan **varken** tyska **eller** kurdiska.
- ❖ **Varken** du **eller** jag vill äta nu.

➤ **Antingen – eller** (أما...أو)

- ❖ **Antingen** får du läsa **eller** sova.
- ❖ Man kan handla mat **antingen** på ICA **eller** COOP.
- ❖ Sara kan **antingen** gå **eller** åka buss till skolan.
- ❖ Mohammad kan ringa till sin mamma **antingen** ikväll **eller** imorgon bitti.

Ta bort subjekt och verb

Om du använder: **och**, **eller**, **utan** och **men** kan du ta bort subjekt och verb. **OBS!** Bara när subjektet och verbet är samma i bägge huvudsatserna. T.ex:

- ❖ Anna spelar tennis. Anna spelar fotboll.
Anna spelar tennis **och** fotboll.

- ❖ Åsa jobbar som städare. Jakob studerar.
Åsa jobbar som städare **och** Jakob studerar. (Obs! olika subjekt)

- ❖ Jakob studerar nu. Han vill jobba.
Jakob studerar nu **men** (han) vill jobba.

- ❖ Bilen är stor. Den är dyr. (Bilen = den)
Bilen är stor **och** dyr.

- ❖ Läser du svenska? Läser du engelska?
Läser du svenska **eller** (läser) (du) engelska?

Övning: samordnande konjunktioner:

Använd: **och**, **men**, **eller**

1. Kommer du ikväll? Kommer du imorgon?

2. Kursen börjar klockan 8. Den slutar klockan 14.

3. Farida lyssnar på läraren. Hon förstår ingenting.

4. Bor Jakob i Sandviken? Bor han i Gävle?

5. De är på kursen. Det är svårt.

Använd: för, så

6. Ali har ont i halsen. Hon röker mycket.

7. Emma förstår inte. Hon tittar i lexikonet.

8. Maten är dålig. Den är gammal.

9. Maten är dålig. Vi äter den inte.

10. Idag sover vi länge. Det är söndag.

Använd: men, utan

11. Iman åker inte tåg. Hon åker buss.

12. David kör inte bil. Han cyklar varje dag.

13. Omar köper bröd. Hans mamma bakar.

14. Eva äter inte mat. Hon dricker saft.

15. Idag är det soligt. Igår regnade det.

16. Boken är svår. Den är bra.

17. Leila handlar godis. Hon handlar inte mat.

18. Vi bjöd inte Per. Vi bjöd Ulla på festen.

Fyll i rätt konjunktion:

och, men, utan, eller, för, så

19. Peter är sjuk _____ han kan inte komma ikväll.

20. Vill du titta på teve _____ hyra en dvd? – jag tittar gärna på teve _____ det är en bra svensk film på teve ikväll.

21. Vill du gå på restaurang _____ äta? - Ja, jag vill äta hamburgare _____ dricka Cola.

22. Jag tycker inte om kött _____ jag älskar grönsaker.

23. Jag har mycket att göra den här veckan _____ jag kan inte träffa dig.

24. Jag kan inte träffa dig den här veckan _____ jag har mycket att göra.

25. Jag kan inte träffa dig den här veckan _____ nästa vecka går bra.

26. Ska vi gå på en indisk _____ en italiensk restaurang? – Jag vill gå på en italiensk restaurang _____ jag gillar inte stark mat.

Bisats الجملة الثانوية

Regler

- En bisats kan inte stå ensam utan måste stå tillsammans med en huvudsats.
- En bisats kan stå först eller sist i meningen. Antingen före eller efter huvudsats.
- Om en bisats kommer före en huvudsats börjar huvudsatsen först med verb.
- En bisats börjar med ett bisatsord (att, därför att, eftersom, fastän, trots att, när, medan, tills, innan, om, som, mm.).
- En bisats har alltid rak ordföljd.
- I en bisats kommer **satsadverbial**et före det första verbet.

Exempel på bisats:

- Om solen skiner går vi ut.
- När klockan är fem går vi upp.
- När jag inte kan sova, läser jag en bok.
- Om du inte kommer imorgon blir jag ledsen.
- *Jag blir ledsen* om du inte kommer imorgon.
- Jag tror att jag förstår.
- Jag vill veta om du förstår.
- Jag sover mycket när jag inte är i skolan.

Obs! Understruken text är bisats och resten är huvudsats.

Underordnande konjunktioner (Bisatsinledare, subjunktion, bisatsord): أدوات ربط الجمل الثانوية بالجمل الرئيسية

En underordnande konjunktion inleder en bisats och binder ihop den med en huvudsats. Exempel på några vanliga bisatsinledare är:

att, (om/ifall), trots att / fast(än), därför att, eftersom, då, medan, innan, förrän, när, som, tills, så att, för att.

➤ **Att** (أن) (inleder indirekta tal):

- ❖ Sandra sa **att** hon skulle komma.
- ❖ Jag sa till Mohammad **att** vi skulle träffas här.
- ❖ Jag såg **att** han kom.
- ❖ Jag tycker **att** du är söt.
- ❖ Jag tycker **att** vi ska ta en paus nu.

➤ **Om / ifall** (إذا، لو) (inleder indirekta tal):

- ❖ Jag kan hjälpa dig **om** du är trött.
- ❖ Jag kan hjälpa dig **ifall** du är trött.
- ❖ Jag undrar **om** barnet sover.

➤ **Trots att / fast(än)** (رغم أن)

- ❖ Jag åkte till jobbet **trots att** jag var sjuk.
- ❖ Hon kom **trots att** det regnade.
- ❖ Jag åkte till jobbet **fast** jag var sjuk.
- ❖ Jag reste **fastän** jag var sjuk.

➤ **Därför att** (لأن), **eftersom** (لأن), **då** (عندما)

- ❖ Jag missade tåget **därför att** jag försov mig.
- ❖ Jag stannar hemma **därför att** jag inte mår bra.
- ❖ **Eftersom** jag inte mår bra, stannar jag hemma.
- ❖ Jag stannar hemma **då** jag inte mår bra.

➤ **Medan** (بينما)

- ❖ Kan du duka bordet **medan** jag lagar mat
- ❖ **Medan** jag diskar lyssnar jag på radion.
- ❖ **Medan** potatisen kokar steker du köttbullarna

➤ **Innan** (قبل)

- ❖ Jag lämnar min dotter på dagis **innan** jag går till skolan.
- ❖ Ring mig **innan** jag åker!.
- ❖ **Innan** Aisha reste, sa hon adjö åt alla.

- **Förrän** (قبل, الا): (**Obs!** Bisatser inledda med förrän kräver närvaro av en negation eller av ordet knappt)
 - ❖ Jag vaknar **inte** ordentligt, **förrän** jag har fått kaffe.
 - ❖ Jag kan **inte** komma **förrän** i morgon
 - ❖ Vi börjar **inte** äta **förrän** alla har kommit.

- **När** (عندما)
 - ❖ Jag vaknade **när** väckarklockan ringde.
 - ❖ Jag var där **när** de bråkade.
 - ❖ Ring mig **när** du kommer!
 - ❖ Jag vet inte **när** filmen börjar.

- **Som** (الذي)
 - ❖ Hon har en granne **som** är alkoholist.
 - ❖ Han vet inte vad **som** är bäst för honom.
 - ❖ Hon visade vilket hus **som** var dyrast i Malmö.

- **Tills** (حتى)
 - ❖ Vänta här **tills** jag kommer.
 - ❖ Kan du vänta **tills** imorgon?.
 - ❖ Stanna här **tills** jag kommer.

➤ **Så att** (حتى)

- ❖ Gå och lägg dig **så att** du är piggt i morgon!
- ❖ Du måste ta din medicin **så att** du blir frisk.

➤ **För att** (لكي)

- ❖ Hon tog på sig en tjock tröja **för att** inte frysa
- ❖ Ahmad åkte till Syrien **för att** hälsa på sina föräldrar.

Fler bisatsinledare:

även om, var, vart, varifrån, hur, varför, vad, vem, vilken, vilket, vilka, som, vad (som), vem (som), vilken (som), vilket (som), vilka (som), vars, där, dit, hit, "ju...desto".

Ordföljd i bisats ترتيب الكلمات في الجملة الثانوية

Bisats har alltid samma ordföljd oavsett om huvudsatsen kommer före eller efter. Kommer huvudsatsen före så har den en rak ordföljd annars har den en omvänd ordföljd, se exemplen nedan:

Bisats efter huvudsats:

Huvudsats	Bisatsinledare	Subjekt	Satsadverbial	Verb1	Verb2-3	Komplement Adjektiv, objekt, mm.	Adverbial plats, tid
<i>Jag blir ledsen</i>	om	<u>du</u>	<u>inte</u>	<u>kommer</u>			<u>imorgon</u>
<i>Jag borstar tänderna</i>	När	<u>jag</u>		<u>har</u>	<u>ätit</u>		

Bisats för huvudsats:

Bisatsinledare	Subjekt	Satsadverbial	Verb1	Verb2-3	Komplement Adjektiv, objekt, mm.	Adverbial plats, tid	Huvudsats
Om	<u>du</u>	<u>inte</u>	<u>kommer</u>			<u>imorgon</u>	<i>blir jag ledsen</i>
När	<u>jag</u>		<u>har</u>	<u>ätit</u>			<i>borstar jag tänderna</i>

Övningar:

Stryk under bisatsen i meningarna nedan:

1. Kvinnan vaknade när barnet började gråta.
2. De måste läsa läxor trots att jag lagar mat.
3. Fastän han var sjuk gick han till affären .
4. Barnen väntar hemma medan jag studerar i skolan.
5. Idag tror jag att han inte tittar på tv.
6. På kvällen arbetar han ofta hemma eftersom barnen sover.
7. När jag är ledig sover jag mycket.
8. Jag sover mycket när jag är ledig.

Skriv färdiga meningar och använd de satsadverbialen som anges i slutet av meningarna:

9. Ulla glömde att
10. Min gamla faster vet att..... (inte)
11. Mina grannar är så gamla att (alltid)
12. Man kan bli magsjuk om(sällan)
13. Jag vet inte när

- 14. Det är bäst att skaffa barn innan
- 15. Fatima kom sent eftersom
- 16. Kalle gifte sig trots att (inte)
- 17. Jag kunde inte åka på semester trots att.....

Skriv ett slut på meningarna!

- 18. Om det blir fint väder
- 19. Om det regnar
- 20. När jag kom till Sverige
- 21. När jag är trött
- 22. När jag är ledig
- 23. Eftersom de älskar arkitektur.....
- 24. Eftersom jag var sjuk

Skriv bisatsens satsdelar i rätt ordning.

25. Jag tror att
inte, bra, den nya filmen, är

26. Jag vet att
inte, på måndag, Ali, kommer

27. Jag undrar om
äter, Maria, fisk, aldrig

28. Jag skulle vilja veta när
kommer, bussen

29. Jag måste handla innan
tar, jag, bussen, hem

Skriv meningarna nedan i satsschemat för bisats, först med bisats före huvudsats och sedan tvärtom:

30. Jag gör det fast jag inte vill.
31. Han säger att han är trött.
32. Han stannar hemma eftersom han har feber.
33. Han stannar hemma därför att han är väldigt sjuk.
34. Bebisen skrek så att alla vaknade.
35. Han studerade hela helgen för att han ville klara provet.
36. Hon berättade för alla trots att han hade lovat att hålla tyst.
37. Hon hjälpte mig fastän hon inte hade tid.
38. Han frågar om jag kan hjälpa honom.
39. Han går ut på promenad varje dag även om det regnar och blåser.
40. Vi kan åka till skogen i morgon ifall vädret är fint.
41. Vi kan resa till Indien om jag vinner pengar.
42. Hon duschade innan hon klädde på sig.
43. Vi börjar inte äta förrän alla har kommit.
44. Han väntar med middagen tills hans fru kommer hem.
45. Jag brukar lyssna på radio medan jag lagar mat.
46. Jag vet inte när filmen börjar.
47. Han vet inte var du bor.
48. Lisa vet inte vart hon ska åka.
49. Mia vet varifrån han kommer.
50. Han vet inte hur hans bror mår idag.

51. Jag vet hur långt det är till Lund.
52. Han undrar hur mycket det kostar.
53. Han förstår inte varför han måste ta medicinen.
54. Jag vet vad Sveriges huvudstad heter.
55. Han vet inte vad som är bäst för honom.
56. Han berättade vem hon hade bjudit.
57. Hon berättade vem som skulle komma till festen.
58. Han berättade vilken bok han skulle köpa.
59. Han berättade vilken bok som var bäst.
60. Hon visade vilket hus hon bodde i förra året.
61. Hon visade vilket hus som var dyrast i Malmö.
62. Han vet inte vilka skor han ska köpa.
63. Han vet inte vilka skor som är bekvämast.
64. Paulo Coelho skrev böcker som många människor tycker om.
65. Hon har en granne som är alkoholist.
66. Jag känner en man vars barn bor i Barcelona.
67. Det finns en vacker plats där man kan ha picknick.
68. Mallorca är en spansk ö dit många svenska reser.
69. Mallorca är en spansk ö som många svenska reser till.
70. Per bor inte i Lund eftersom han inte ska studera

Satsschema för bisats

Bisats efter huvudsats:

Huvudsats	Bisatsinledare	Subjekt	Satsadverbial	Verb1	Verb2-3	Komplement Adjektiv, objekt, mm.	Adverbial plats, tid

Bisats före huvudsats:

Bisatsinledare	Subjekt	Satsadverbial	Verb1	Verb2-3	Komplement Adjektiv, objekt, mm.	Adverbial plats, tid	Huvudsats

Bisats efter huvudsats:

Huvudsats	Bisatsinledare	Subjekt	Satsadverbial	Verb1	Verb2-3	Komplement Adjektiv, objekt, mm.	Adverbial plats, tid

Bisats efter huvudsats:

Huvudsats	Bisatsinledare	Subjekt	Satsadverbial	Verb1	Verb2-3	Komplement Adjektiv, objekt, mm.	Adverbial plats, tid

Bisats före huvudsats:

Bisatsinledare	Subjekt	Satsadverbial	Verb1	Verb2-3	Komplement Adjektiv, objekt, mm.	Adverbial plats, tid	Huvudsats